

Årsrapport 2016

Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester i Aust-Agder



Innhold

1 Målsetting.....	3
2 Satsingsområder 2016-2017.....	3
2.1 USHT Aust-Agder	4
3 Fag- og tjenesteutvikling	5
3.1. Gode pasientforløp ØA.....	5
3.2 Velferdsteknologi	6
3.2.1 Agder Living Lab (ALL).....	6
3.3 Lindrende omsorg	7
3.3.1 Opplæringstilbud for pårørende til kreftsyke	7
3.3.2 Kurs for etterlatte «Veien videre».....	7
3.4 Demensomsorg	8
3.5 Etikk	8
4 Videreutvikling av praksistilbudet	8
4.1 Praksisprosjekt	8
5 Kompetanseutvikling.....	8
5.1. Interkommunale fagnettverk	8
5.2 Hospitering	9
5.3 Kompetanseheving.....	9
5.4 Pasientsikkerhetsprogrammet	10
6 Forskning og utvikling.....	10
6.1 Interkommunalt	10
6.1.1 Pasientsikkerhet i sykehjem	10
6.1.2 Touch sensor	10
6.1.3 Gode pasientforløp.....	10
6.1.4 M4ALMO	10
6.2 Grimstad kommune.....	11
6.2.1 Helsefremmende samtaler	11
6.2.2 Styrke og balanse.....	11
6.2.3 Frivillige i lindrende omsorg	11
6.2.5 ALL Agder Living Lab	11
7 Spredning.....	11
7.1 Representasjon.....	11

7.2 Nettside	12
7.3 Sosiale medier	12

1 Målsetting

Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester(USHT) i Aust Agder har i oppdrag å være et regionalt ressurscenter innen fagutvikling, forskning og kompetanseutvikling tilknyttet kommunale helse- og omsorgstjenester. Utviklingssenteret har i oppgave å initiere og implementere utviklingstiltak og arbeide for spredning av kunnskap og faglige ferdigheter.

Mandat og målsetting for Utviklingssenteret er beskrevet i Overordnet strategi 2011-2015 "Utvikling gjennom kunnskap".

Hovedmål:

Utviklingssenteret for sykehjem og hjemmetjenester er pådriver for kunnskap og kvalitet i sykehjem og hjemmetjenester i fylket.

Delmål:

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester er:

- 1) Pådriver for fag- og tjenesteutvikling innen lokalt og nasjonalt definerte satsingsområder*
- 2) Pådriver for videreutvikling av praksistilbudet til elever, lærlinger og studenter*
- 3) Pådriver for kompetanseutvikling hos ansatte*
- 4) Tilrettelegger for forskning og utvikling i helse- og omsorgstjenestene*

I 2016 ble oppdraget som Utviklingssenter utlyst på nytt. Grimstad kommune søkte og fikk oppdraget. Plan for USHT Aust-Agder 2017-2020 er laget og vil danne grunnlaget for USHTs arbeid i 2017.

2 Satsingsområder 2016-2017

Fra tildelingsbrevet 2016 fra Helsedirektoratet:

I 2016 bes Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester å vurdere innsats knyttet til følgende nasjonale satsingsområder:

- Innovasjon og tjenesteutvikling*
 - I Statsbudsjettet for 2016 foreslås det at demens blir et sentralt temaområde for alle utviklingssentre som del av Demensplan 2020.*
 - Legemiddelhåndtering, inkludert legemiddelgjennomgang /Pasientsikkerhetsprogrammet*
 - Helsedirektoratet oppfordrer utviklingssentrene til å ivareta innvandrers grupper perspektiv innenfor utviklingsprosjekter og andre aktiviteter der det er relevant*
- Helsedirektoratet legger ovennevnte føringer til grunn for arbeidet som skal utføres.*

2.1 USHT Aust-Agder

Utviklingssenteret i Aust Agder knytter arbeidet opp mot satsingsområdene:

- Demens
- Lindrende behandling og omsorg
- Aktiv mestring og omsorg
- Etikk
- Velferdsteknologi
- Gode pasientforløp

Utvikling av kompetanse innen etikk og etisk refleksjon er grunnleggende for alt utviklingsarbeid.

Forebygging og hverdagsrehabilitering vil være en viktig del av kompetanseutviklingen innen aktiv omsorg og mestring. En viktig dimensjon i dette arbeidet er også arbeidet med frivillighet, partnerskap og kulturarbeid.

Utviklingssenteret skal være pådriver for kvalitetsarbeid innen kommunale helse- og omsorgstjenester også innen psykisk helse, rus og boveiledertjenesten.

Målsettingen er å bedre kvaliteten på tjenestene til brukerne og samtidig styrke og rekruttere kompetente medarbeidere gjennom å stimulere til fagutvikling og forskning og å utvikle gode læringsmiljø.

Utviklingsarbeidet gjennomføres på flere nivå; egen organisasjon, kommune, fylke og helseregion. Det koordineres med utgangspunkt i interkommunale og regionale nettverk.

Interkommunalt

Den interkommunale satsingen omhandler både inkludering i, og spredning av fag- og kompetansehevingstiltak gjennom blant annet FoU-prosjekter, interkommunale fagnettverk, læringsnettverk, kompetanseutvikling og videreutdanninger.

Dette innebærer opplysning om og informasjon om utlyste midler og invitasjon til deltagelse i prosjektarbeid.

I 2016 har gode pasientforløp og velferdsteknologi hatt mye fokus.

USHT Aust-Agder har hatt ansvar for prosjektet «Gode pasientforløp» i kommunesammenslutningen Østre Agder, åtte kommuner.

Prosjektet Agder Living Lab har samarbeidet med de andre kommunene i Agder som arbeider med prosjekter innenfor velferdsteknologi. Agder Living Lab skal være en arena for leverandører og produsenter for å prøve ut velferdsteknologiske løsninger i tett samarbeid med brukere, pårørende og ansatte. Dette er et 3-årig prosjekt i samarbeid med UiA.

Grimstad kommune

Tidlig innsats, aktiv brukerrolle, kunnskapsbasert praksis og kvalitet, innovasjon er de fire strategiske perspektivene Grimstad kommune skal jobbe ut ifra for å møte fremtidens utfordringer. (Fra passiv hjelp til aktiv mestring, Kommunedelplanen for Helse- og omsorg i Grimstad kommune 2014-2026). Disse perspektivene, samtidig som kommunen satser på hverdagsrehabilitering, flere korttidsplasser og innsatsteam, danner grunnlag for videre utviklingsarbeid i egen kommune.

FoU-avdelingen ved demenskoordinator og frivillighetskoordinator har i 2016 vært delaktige i prosjektene Aktivitetsvenn og Demensvennlig samfunn som Grimstad kommune har hatt sammen med Nasjonalforeningen for folkehelse.

3 Fag- og tjenesteutvikling

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester er pådriver for fag- og tjenesteutvikling innen lokalt og nasjonalt definerte satsingsområder.

3.1. Gode pasientforløp ØA

Utviklingssenteret har ansvar for gjennomføring av arbeidet i prosjektet "Gode pasientforløp" i kommunene i Østre Agder. Læringsnettverket er et samarbeid mellom KS og Kunnskapscenteret. Helse – og omsorgslederforum er styringsgruppe for prosjektet. Prosjektgruppen består av representanter fra alle 8 kommunene, SSHF, Fylkesmannen, brukerrepresentant og KS. Alle kommunene har sin arbeidsgruppe. Prosjektleder er ansatt i Utviklingssenteret.

Målet med prosjektet er:

- Utvikle helhetlige, koordinerte og trygge pasientforløp i de 8 kommunene i Østre Agder
- Dempe vekst i sykehusinnleggelser.
- Styrke brukers rolle i forbedring av pasientforløp.
- Styrke forbedringskompetansen hos ledere og medarbeidere.
- Styrke samhandling med fastlegene i pasientforløpet.

"Hva er viktig for deg?" er utgangspunktet for utvikling av prosedyrer, tiltak og kompetanse for å bidra til en mer aktiv brukerrolle og et større fokus på forebygging og rehabilitering.

Kommunene i Østre Agder arbeider ulikt med pasientforløp. Hver kommune har arbeidsgrupper og definert sine egne mål og milepælsplaner. Implementeringen gjennomføres med veiledning fra prosjektleder.

Tiltak det jobbes med er bl.a. å kvalitetssikre overgangene mellom sykehus og kommune, intern samhandling i kommunen og samarbeid med fastlegene. Metoden som benyttes er sjekklister (etter modell fra Trondheim kommune). Sjekklister bidrar til å sikre gode, helhetlige pasientforløp.

Basiskurs

I tillegg til arbeidet med å utvikle og implementere bruk av sjekklister er kompetanse viktig for å bedre kvalitet og pasientsikkerhet. Basiskurs med tema som bl.a. ernæring, fallforebygging, demens, sikkerhet i hjemmet, observasjon, dokumentasjon og legemiddelgjennomgang.

TILT-kurs

TILT-kurs (Tidlig indentifisering av livstruende tilstander) for ansatte (e-læring) og for ressurspersoner/instruktører er gjennomført. 400 personer (Aust- og Vest-Agder) gjennomgikk grunnopplæring i TILT i 2015 og 60 sykepleiere i Aust-Agder fra 10 kommuner har gjennomgått kurs for ressurspersoner.

Høsten 2016 startet det opp et nytt læringsnettverk «Gode pasientforløp» med alle kommunene i Agder og alle 3 sykehusene.

3.2 Velferdsteknologi

USHT samarbeider med mange aktører innen dette fagfeltet, både nasjonalt og regionalt. I Agder samarbeides det godt rundt e-helse og velferdsteknologi og USHT er en del av dette arbeidet. Regional koordineringsgruppe i Agder er dannet for å bidra til koordinering og samhandling innen dette området.

Konferansen «Samarbeid om velferdsteknologi» ble arrangert i februar 2016 med 150 deltagere. Dette var et samarbeid mellom Utviklingssentrene i Aust- og Vest-Agder.

USHT er representert i Fagutvalget for e-helse og velferdsteknologi i OSS (Overordnet strategisk samarbeidsorgan, Helseforetaket og kommunesammenslutningene i Agder).

USHT er også en del av samarbeidsprosjektet vedrørende velferdsteknologi i Østre Agder. Arbeidsoppgavene vil være å koordinere og følge opp de forskjellige velferdsteknologiprojektene, bl.a. Digitalt tilsyn og nye elektroniske løsninger gjennom Gerica, som e-lås, e-rom, Multidose og plassadministrasjon.

Ansatte i Grimstad har gjennomført grunnopplæring og besøkt visningsarenaen på Frivolltun. Dette for å ha kunnskap om bruk av velferdsteknologi i tjenesten. Visningsarenaen er kjent og brukes aktivt også av andre kommuner, ansatte, politikere, frivillige organisasjoner og potensielle brukere.

Nye elektroniske løsninger er i bruk i hjemmetjeneste og institusjon; som e-lås, dørsensorer, e-rom etc.

3.2.1 Agder Living Lab (ALL)

USHT Aust-Agder fikk i 2015 midler fra Helsedirektoratet for å etablere Living Lab i Grimstad i nært samarbeid med Universitetet i Agder(UiA).

Agder Living Lab(ALL) skal være en arena for leverandører og produsenter å prøve ut velferdsteknologiske løsninger i en reell driftsituasjon i tett samarbeid med brukere, pårørende og ansatte. ALL skal bidra til behovsdrivet innovasjon og utvikling av helse- og omsorgstjenester. UiA

skal gjennomføre testing av løsningene i e-helse Test-lab for verifisering av tekniske system og funksjons krav.

Agderforskning har fått oppdraget med følgeforskning i prosjektet.

Forskjellig teknologi er testet på UiA og det er samlet erfaringer fra brukere på flere produkter.



3.3 Lindrende omsorg

Utviklingssenteret i Aust-Agder har videreført arbeidet med veiledning, undervisning og interkommunalt fagnettverk innen lindrende omsorg til kommunene i Aust-Agder.

UiA har hatt et tilbud om videreutdanning i lindrende omsorg og behandling der koordinator i Grimstad har bidratt med undervisning og veiledning.

Det er ansatt Kreftkoordinator i Grimstad kommune som særlig skal ha fokus på mestring og bidra med oppfølging av barn og familier.

3.3.1 Opplæringstilbud for pårørende til kreftsyke

Prosjektet er en møteplass for pårørende til kreftsyke med faglig innhold og utveksling av erfaringer. Dette er et interkommunalt prosjekt (Lillesand, Birkenes, Arendal) i samarbeid med Kreftforeningen og sykehuset.

Første samling (nov. 2015) ble arrangert sammen med kjøkken tjenesten i Grimstad og restauranten Smag og Behag. Deltagerne var med å lage 3-rettes meny og smoothie. Ca. 20 deltagere fra alle samarbeidskommuner deltok. 5 kurskvelder ble arrangert i februar og mars 2016 med tema: - Å ta vare på seg selv som pårørende - Rollen som pårørende i møte med helsevesenet og omgivelsene - Personlig økonomi og rettigheter når en er alvorlig syk - Praktisk hjelp i hjemmet når en er alvorlig syk - Sorg og sorgreaksjoner under sykdom og når en mister sin nærmeste.

Temakveldene ble innledet med et varmt måltid og avsluttes med kaffe og samtale. Frivillige deltar i samtalen og bidrar med praktisk hjelp.

Dette videreføres i ordinær drift i 2017.

3.3.2 Kurs for etterlatte «Veien videre»

USHT fikk midler fra Helsedirektoratet (Tilskudd lindrende omsorg) til å gjennomføre kurs for etterlatte. Dette var et samarbeid med kreftkoordinator i Arendal. Temaer var: Sorg – Å leve med tap, Livsløst – når sorgen setter seg i kroppen, Ny hverdag- hvordan leve videre, Musikk som livshjelp.

Kurset ble dessverre ikke gjennomført i 2016 på grunn av for få påmeldte. Det vil gjennomføres våren 2017.

3.4 Demensomsorg

Modellen "Tiltakspakke demens" med systematisk oppfølging av personer med demenssykdom i eget hjem brukes i de forskjellige avdelingene i kommunen. Det er gitt undervisning og informasjon om tiltakspakken til de andre kommunene i Aust-Agder gjennom det interkommunale nettverket.

Koordinator bidrar med veiledning og implementering av «Tiltakspakke demens» i andre kommuner i fylket.

3.5 Etikk

Etikksatsingen fortsetter i helse- og sosial sektoren i Grimstad.

Målet er å styrke kompetansen i praksisrelatert etikk og etablere møteplasser for refleksjon over etiske utfordringer og dilemma i det daglige arbeidet innen helse- og omsorg.

Etisk refleksjon er i varierende grad en del av personalmøter, avdelingsmøter og ledermøter.

Rådgiver i Utviklingssenteret er koordinator for etikkarbeidet i helse- og omsorgssektoren i kommunen og bistår enhetene med undervisning, veiledning og leder refleksjonsgrupper.

4 Videreutvikling av praksistilbudet

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester er pådriver for videreutvikling av praksistilbudet til elever, lærlinger og studenter.

4.1 Praksisprosjekt

Fag- og prosedyredager ble arrangert på 3 steder i Agder, på sykehuset i Flekkefjord, på UiA i Kristiansand og på UiA i Grimstad. 55 sykepleiere fra Aust-Agder deltok på trening av diverse sykepleieprosedyrer.

Det ble også avholdt 4 simuleringsdager på øvingslaben på UiA, Grimstad. 146 deltagere fra Aust- og Vest-Agder. Temaene var respirasjonssvikt, hjerteinfarkt og hjerneslag med bruk av TILT, ISBAR.

2 veiledningsseminarer à 2 dager for ble gjennomført for kontaktsykepleiere for studenter.

Dagene var i regi av Samarbeidsorganet (SSHF, UiA, kommunene i Agder og de tre Utviklingssentrene i Agder).

5 Kompetanseutvikling

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester er pådriver for kompetanseutvikling hos ansatte.

5.1. Interkommunale fagnettverk

Samtlige kommuner i Aust-Agder deltar i interkommunale fagnettverk som jobber med erfaringsutveksling og spredning av kunnskap innen ulike fagområder.

Et vesentlig delmål er å oppnå større grad kunnskapsbasert praksis i omsorgstjenesten.

Utviklingssenteret har 3 interkommunale fagnettverk:

- Lindrende omsorg
- Demensomsorg
- Aktiv mestring

De interkommunale nettverkene er arena for erfaringsutveksling og samarbeid.

De består av representanter fra de respektive fagområder i kommunene i Aust-Agder og har også representanter fra UiA, SSHF og Fylkesmannen.

De interkommunale fagnettverkene har samlinger 2 ganger i året med faglig påfyll og erfaringsutveksling.

5.2 Hospitering

Kommunene i Agder har inngått et samarbeid med Sørlandets sykehus (SSHF) om gjensidig hospitering. Hospiteringen skjer i fastsatte uker to ganger i året. Avdelinger på sykehuset og flere kommuner har laget eget opplegg for hospiteringsdagene. Det er felles søknadsprosess og opptak for alle kommuner og de tre sykehusene i Agder. Dette er en del av samarbeidet i Fagutvalget for kompetansedeling.

24 sykepleiere fra kommunene i Agder hospiterte på forskjellige avdelinger på de tre sykehusene i Agder.

Kommunene og sykehuset har en felles nettside som administreres av SSHF vedrørende samhandling og kompetanse. Her er tilbys fagdager, seminarer og kurs på tvers av forvaltningsnivåene.

5.3 Kompetanseheving

ABC Miljøperm og ABC Psykiske sykdommer i eldre år.

Demenskoordinator organiserer dette arbeidet i samarbeid med USHT og Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder.

ABC Miljøperm ble avsluttet i 2016 med 170 deltagere og ABC Psykiske sykdommer i eldre år startet opp med 340 deltagere fra Aust-Agder.

Velferdsteknologi

Det har vært gjennomført opplæring i velferdsteknologi. Omvisning i visningsarenaen på Frivolltun og etikk har vært en del av opplæringen.

Lindrende omsorg, Grunnkurs

Grunnkurs innen lindrende omsorg holdes hvert år. Kurset har 4 samlinger og har som tema; Etikk og kommunikasjon, symptomkontroll, pårørende (barn og sorg) og prosedyrer i terminalfasen/død.

Dette tilbys også til andre kommuner.

Gode pasientforløp, Basiskompetanse

Se punkt. 3.1.

Kurset tilbys andre kommuner i Østre Agder- samarbeidet.

5.4 Pasientsikkerhetsprogrammet

Fagdag om legemiddelbruk og pasientsikkerhet ble arrangert i september 2016. Tema var Eldre og rus, kvalitet i legemiddelhåndteringen og Pasientforløp. Dette er en videreføring av læringsnettverket Riktig legemiddelbruk i hjemmetjeneste og sykehjem.

100 personer fra kommunene i Agder deltok. Dette ble arrangert i samarbeid med USHT Vest-Agder og Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder.

6 Forskning og utvikling

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester er tilrettelegger for forskning og utvikling i helse- og omsorgstjenestene

6.1 Interkommunalt

6.1.1 Pasientsikkerhet i sykehjem

Prosjektets hensikt er å sette pasientsikkerhet på dagsorden i lys av Samhandlingsreformen og kvaliteten på den omsorgen som tilbys eldre. Prosjektet skal bidra til pasientsikkerhet og kvalitet skal være de samme på alle nivå og i overgangen mellom nivåene.

Prosjektleder er Kathrine Cappelen, Høgskolen i Telemark. Fevikun og sykehjemmet i Gjerstad har deltatt.

6.1.2 Touch sensor

Utviklingssenteret, Fevikun bidrar aktivt i kompetanseutvikling knyttet til bruk av teknologi. Utprøving av teknologien skal bidra til enklere og sikrere prøvetaking og resultater.

Prosjektet er et samarbeid med Høgskolen i Sør-øst Norge, Oslofjordfondet og flere kommuner på østlandet.

6.1.3 Gode pasientforløp

Senter for omsorgsforskning Sør har ansatt en doktorgradsstipendiat som skal forske i arbeidet som gjøres i "Gode pasientforløp. Dokumentasjonsflyt, bruk av sjekklist, opplevelse av kvalitet er en del av dette arbeidet. Utviklingssenteret hadde et ønske om følgeforskning til prosjektet «Gode pasientforløp» og vil nå bidra sammen med de andre kommunene i Østre Agder.

Prosjektet startet opp høsten 2016 og intervensjonen starter våren 2017.

6.1.4 M4ALMO

Modeller for alarmmottak, M4ALMO, er et forskningsprosjekt med deltagere fra flere kommuner, teknologileverandører av leverandører fra responstjenester, SINTEF og UiA. Målet med prosjektet er å utrede funksjonalitet, tjenestemodeller og teknologistøtte for fremtidens digitale alarmsentral for

mottak og oppfølging av alarmer og varsler fra ulike velferdsteknologiske løsninger samt telefonhenvendelser fra hjemmeboende.

Grimstad kommune har deltatt sammen med kommunene i Østre Agder.

6.2 Grimstad kommune

6.2.1 Helsefremmende samtaler

H.dir. har gitt tilskudd til videre forskning etter at prosjektet "Friskere liv med forebygging" ble avsluttet høsten 2014. Hensikten med prosjektet er å få en oversikt over den eldre befolkningen og se om forebyggende hjemmebesøk og helsefremmende samtaler kan bidra til økt mestring og mindre behov for tjenester.

Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Senter for omsorgsforskning, Bjørg Dale. Prosjektleder er Berit Westbye, USHT.

6.2.2 Styrke og balanse

Frisklivsentralen har igangsatt Styrke – og balansegrupper for eldre. Det gis tilbud om trening ukentlig i 12 uker. I forbindelse med treningen er det også en samling der forskjellige tema tas opp. Funksjonsnivået testes før og etter disse ukene.

Utviklingsprosjektet følges av Senter for omsorgsforskning, sør.

6.2.3 Frivillige i lindrende omsorg

Hensikt med prosjektet er å undersøke fire ulike aspekter ved uorganisert frivillig arbeid blant alvorlig syke som supplement til offentlig helsetjeneste.

Prosjektleder er Ulrika Søderhamn, Senter for omsorgsforskning Sør.

6.2.5 ALL Agder Living Lab

Prosjektet har i sitt oppdrag å knytte til seg følgeforskning. Agderforskning har fått oppdraget og startet sitt arbeid i desember 2016.

7 Spredning

7.1 Representasjon

USHT samarbeider tett med både universitet, helseforetak og Fylkesmannen og er representert i diverse grupper og utvalg:

- Samordningsorganet for SSHF, UiA, kommuner
- Referansegruppe for videreutdanninger (Lindrende omsorg,, Avansert spl.)
- Fagutvalg for Kompetansedeling (OSS)
 - arbeidsgruppe Hospitering
 - arbeidsgruppe Kompetansedeling

- Fagutvalg for e-helse og velferdsteknologi, OSS og ØA

Det avholdes faste møter med Fylkesmannen (2 pr. år).

USHT deltar på samlinger regionalt og nasjonalt for USHT og Senter for omsorgsforskning, og deltar også på konferanser knyttet til prosjektmidler/tilskudd.

Møte i referansegruppen for USHT ble avholdt i forbindelse med Fylkesmannens erfaringskonferanse.

7.2 Nettside

Utviklingssenteret har en egen nettside på Grimstad kommunes plattform. Her finnes informasjon om FoU-avdelingen og Utviklingssenteret. Her legges også ut tilbud om kurs og konferanser som vi arrangerer.

7.3 Sosiale medier

Utviklingssenteret har egen Face-book-side der aktuelle nyheter og aktiviteter legges ut.